

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**Кафедра економіки та управління виробничим
і комерційним бізнесом**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до практичних занять і самостійної роботи
з дисципліни
«ВСТУП ДО ФАХУ»**

Харків – 2021

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом 22 червня 2021 р., протокол № 12.

Методичні вказівки рекомендуються для видання і використання у навчальному процесі УкрДУЗТ для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальностей «Економіка» і «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» усіх форм навчання.

Укладачі:

проф. В. Л. Дикань,
доценти Н. Є. Каличева,
Г. В. Обруч

Рецензент

доц. М. В. Корінь

ЗМІСТ

Вступ	4
Тема 1. Суспільство та економіка	5
Тема 2. Економічні системи: сутність, види та моделі	8
Тема 3. Економічні потреби, блага, ресурси. Соціально- економічна ефективність	11
Тема 4. Власність: сутність та форми. Економічні інтереси	14
Тема 5. Соціальне ринкове господарство	17
Тема 6. Сучасне ринкове господарство як синтез комерційного та некомерційного секторів	21
Тема 7. Конкурентний порядок	25
Тема 8. Держава та економіка. Роль держави в регулюванні економічних процесів	28
Тема 9. Зайнятість та безробіття	33
Список літератури	39

Вступ

Методичні вказівки призначені для закріплення теоретичних знань і практичних навичок студентів з дисципліни «Вступ до фаху». У вказівках містяться основні поняття тем, посилання на літературу, контрольні питання, тестові завдання з кожної теми. Методичною основою виконання завдань є ці методичні вказівки, підручники, навчальні посібники, перелік яких наведено наприкінці даних методичних вказівок, а також статті в економічних фахових виданнях.

Основний зміст навчальної дисципліни розкривається у двох модулях, які містять дев'ять тем, оволодівши якими студент повинен:

- знати концепції становлення та розвитку економіки, розрізняти типи та моделі економічних систем;
- розуміти сутність поняття «економічні блага» та їх роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку країни, вирішувати проблеми забезпечення ефективності соціально-економічних процесів;
- розуміти право власності, знати основні форми власності і трансформацію відносин власності в Україні;
- знати особливості формування і характерні ознаки соціально орієнтованої ринкової економіки;
- обирати організаційно-правову форму створення підприємницьких та непідприємницьких товариств;
- знати особливості становлення конкурентного порядку в країні і застосування антимонопольного законодавства в Україні;
- розуміти доцільність реалізації напрямів і застосування засобів та важелів державного регулювання економіки;
- знати поняття безробіття та зайнятості і розуміти особливості державного регулювання ринку праці.

ТЕМА 1. СУСПІЛЬСТВО ТА ЕКОНОМІКА

1.1 Сутність понять «суспільство» та «економіка». Основні різновиди економіки та їх характеристика.

1.2 Напрями та цілі соціально-економічної політики.

1.3 Методика вивчення соціальної економіки.

1.4 Концепції становлення та розвитку економіки.

Література [16–24].

Питання до самоконтролю

1 У чому полягає сутність поняття економіки? Назвіть основні види економіки і охарактеризуйте їх.

2 Визначте основні напрями та цілі соціально-економічної політики держави.

3 Розкрийте сутність основних методів дослідження соціально-економічних процесів.

4 Визначте основні концепції становлення та розвитку економіки і охарактеризуйте їх.

5 Назвіть відомих економістів сучасності.

Тести

Q1 Дослівний переклад поняття «економіка» означає:

V1 мистецтво ведення домашнього господарства;

V2 складне переплетіння різного роду відносин;

V3 сукупність форм діяльності людей, які склалися історично;

V4 немає правильної відповіді.

Q2 Надайте визначення поняття економіки:

V1 сукупність економічних відносин між людьми, які виникають в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання, що визначають економічну систему;

V2 сукупність галузей та сфер діяльності;

V3 сукупність економічних відносин між людьми, які виникають в процесі виробництва, розподілу, обміну та

споживання, що визначають економічну систему або сукупність галузей та сфер діяльності;

V4 немає правильної відповіді.

Q3 Мікроекономіка вивчає:

V1 маломасштабні економічні процеси, суб'єкти і явища, зокрема центром уваги аналізу є підприємства, їх господарська діяльність, економічні відносини між ними;

V2 національне господарство як єдине ціле, а також найважливіші його сектори; такі економічні категорії, як економічне зростання, державний бюджет, зайнятість, інфляція;

V3 закономірності виникнення і розвитку світового господарства;

V4 немає правильної відповіді.

Q4 Макроекономіка вивчає:

V1 маломасштабні економічні процеси, суб'єкти і явища; центром уваги аналізу є підприємства, організації, підприємці, їх господарська діяльність, економічні відносини між ними;

V2 національне господарство як єдине ціле, а також найважливіші його сектори; такі економічні категорії, як економічне зростання, державний бюджет, зайнятість, інфляція;

V3 закономірності виникнення і розвитку світового господарства;

V4 немає правильної відповіді.

Q5 Соціальна економіка – це економіка, спрямована на забезпечення:

V1 максимізації прибутку будь-яким шляхом;

V2 виключно економічної ефективності;

V3 соціально-економічної стабільності і соціального прогресу в суспільстві;

V4 немає правильної відповіді.

Q6 Визначте основні напрями соціально-економічної політики держави:

V1 економічна свобода, економічне зростання, цінова стабільність, соціальна стабільність, ефективне оподаткування, економічна безпека;

V2 економічна свобода, економічне зростання, цінова стабільність, соціальна стабільність, неефективне оподаткування, економічна безпека;

V3 економічна свобода, економічний занепад, цінова стабільність, соціальна стабільність, ефективне оподаткування, економічна безпека;

V4 немає правильної відповіді.

Q7 У центрі уваги соціальної економіки перебуває:

V1 людина з її потребами та інтересами, її відносинами з іншими членами суспільства в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання економічних благ;

V2 державна влада;

V3 суспільні інтереси, не враховуючи індивідуальні інтереси людини;

V4 немає правильної відповіді.

Q8 Політика школи класичної політичної економії передбачає:

V1 захист національної економіки від міжнародної конкуренції шляхом введення митних бар'єрів;

V2 мінімальне втручання держави в економіку, саморегулюючий ринок, що функціонує на основі вільних цін, які формуються в залежності від попиту та пропонування;

V3 захист домінування приватної власності, вільної конкуренції та свободи зовнішньої торгівлі;

V4 немає правильної відповіді.

Q9 У чому полягає сутність такого методу дослідження як аналіз?

V1 сполучення різних елементів у єдине ціле;

V2 розподіл досліджуваного предмета на складові елементи;

V3 вивчення досліджуваного предмета на макрорівні;

V4 немає правильної відповіді.

Q10 Системний метод як загальнонауковий метод вивчення соціально-економічних явищ та процесів ґрунтується на:

V1 зосередженні уваги на найбільш важливих характеристиках явищ та процесів і абстрагуванні від другорядних особливостей;

V2 розділенні досліджуваного предмета на складові елементи, кожен з яких піддається вивченню;

V3 вивченні соціально-економічного явища чи процесу як системи (сукупності елементів і взаємозв'язків між ними);

V4 виявленні кількісних характеристик досліджуваного об'єкта.

ТЕМА 2. ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ: СУТНІСТЬ, ВИДИ ТА МОДЕЛІ

2.1 Поняття економічної системи та її складові елементи.

2.2 Класифікація економічних систем.

2.3 Типи та моделі економічних систем.

2.4 Етапи розвитку ринкової економіки.

Література [16–24].

Питання до самоконтролю

1 Розкрийте сутність поняття «економічна система» і охарактеризуйте її основні елементи.

2 Визначте перелік основних питань, на вирішення яких націлена будь-яка економічна система.

3 Назвіть підходи до історичного розвитку суспільства і охарактеризуйте основні з них.

4 Визначте основні типи та моделі економічних систем.

5 Розкрийте основні етапи розвитку ринкової економіки.

Тести

Q1 Економічна система – це:

V1 цілісна єдність виробників та споживачів, які перебувають між собою в тісному взаємозв'язку та взаємодії;

V2 впорядкована сукупність взаємопов'язаних між собою елементів;

V3 впорядкована сукупність елементів (компонентів), які не перебувають в тісному взаємозв'язку та є незалежними один від одного;

V4 немає правильної відповіді.

Q2 Визначальними елементами будь-якої економічної системи є такі сфери діяльності:

V1 виробництво;

V2 розподіл та обмін;

V3 споживання;

V4 всі відповіді правильні.

Q3 З необхідністю вирішення яких головних економічних питань стикається будь-яка економічна система?

V1 Що? Скільки? Як? Для кого?

V2 Коли? Скільки? Як? Для кого?

V3 Як? Для кого?

V4 немає правильної відповіді.

Q4 Виділіть основні підходи вчених до періодизації природного історичного розвитку суспільства:

V1 формаційний;

V2 стадійний;

V3 цивілізаційний;

V4 всі відповіді правильні.

Q5 Планова економіка як різновид економічної системи являє собою:

V1 економіку, засновану на товарно-грошових відносинах, пануванні приватної форми власності на економічні ресурси, вільної конкуренції виробників і споживачів;

V2 економіку, при якій економічні ресурси становлять державну власність, а спрямування і координація економічної діяльності здійснюються за допомогою централізованого планування, управління і контролю;

V3 економіку, в якій традиції та звичаї визначають практику використання ресурсів;

V4 економіку, яка перебуває в процесі переходу (трансформації) від однієї економічної системи до іншої.

Q6 Ринкова економіка як різновид економічної системи являє собою:

V1 економіку, засновану на товарно-грошових відносинах, пануванні приватної форми власності на економічні ресурси, вільної конкуренції виробників і споживачів;

V2 економіку, при якій економічні ресурси становлять державну власність, а спрямування і координація економічної діяльності здійснюються за допомогою централізованого планування, управління і контролю;

V3 економіку, в якій традиції та звичаї визначають практику використання ресурсів;

V4 економіку, яка перебуває в процесі переходу (трансформації) від однієї економічної системи до іншої.

Q7 Соціально-ринкова економіка характеризується такими ознаками:

V1 орієнтація на досягнення як економічних, так і соціальних цілей;

V2 наявність, поряд з приватним, державного сектора; активна участь держави в регулюванні економічної діяльності; активне використання елементів планової економіки на мікро- та макрорівні;

V3 наявність приватної власності на економічні ресурси; вільна конкуренція; наявність безлічі незалежних виробників, які самостійно вирішують основні економічні питання; наявність безлічі незалежних споживачів, які приймають самостійний вибір яку продукцію купувати і у яких товаровиробників;

V4 немає правильної відповіді.

Q8 Надайте визначення поняття «економічний порядок»:

V1 правила, що регулюють організаційну будову економіки, а також сукупність інститутів, відповідальних за управління нею та надання економіці певної організаційної форми;

V2 сукупність інститутів та норм, що визначають соціальне становище громадян і окремих груп населення, а також соціальні відносини між членами суспільства;

V3 сукупність економічних та соціальних інститутів, що визначають соціально-економічні відносини у суспільстві;

V4 немає правильної відповіді.

Q9 Надайте визначення поняття «соціальний порядок»:

V1 правила, що регулюють організаційну будову економіки, а також сукупність інститутів, відповідальних за управління нею та надання економіці певної організаційної форми;

V2 сукупність інститутів та норм, що визначають соціальне становище громадян і окремих груп населення, а також соціальні відносини між членами суспільства;

V3 сукупність економічних та соціальних інститутів, що визначають соціально-економічні відносини у суспільстві;

V4 немає правильної відповіді.

Q10 Виділіть найбільш оптимальну сучасну модель ринкових відносин:

V1 традиційна економіка;

V2 соціально-ринкова економіка;

V3 перехідна економіка;

V4 немає правильної відповіді.

ТЕМА 3. ЕКОНОМІЧНІ ПОТРЕБИ, БЛАГА, РЕСУРСИ. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ

3.1 Визначення сутності понять «потреба» та «економічна потреба» та їх основних видів.

3.2 Економічні блага та їх роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку країни.

3.3 Поняття економічних ресурсів та їх типологізація.

3.4 Основні учасники економічного процесу.

3.5 Соціально-економічна ефективність.

Література [4, 16–24, 32, 34].

Питання до самоконтролю

1 Розкрийте сутність поняття «економічна потреба» і визначте її основні види.

2 Визначте зміст поняття, характерні риси і основні підходи до класифікації економічних благ.

3 Назвіть основні типи економічних ресурсів.

4 Визначте основних учасників економічного процесу і охарактеризуйте кожного з них.

5 Назвіть показники оцінювання результативності економічної діяльності.

Тести

Q1 Економічні потреби – це:

V1 частина потреб суспільства, необхідна для збереження, життєдіяльності та розвитку суб'єктів (учасників) економіки;

V2 необхідність у чому-небудь насущному для підтримки життєдіяльності та розвитку особистості, соціальної групи, суспільства в цілому;

V3 продукт, створений у результаті господарської діяльності людей;

V4 немає правильної відповіді.

Q2 Економічне благо – це:

V1 все те, за допомогою чого реалізуються потреби людини;

V2 продукт, створений в результаті господарської діяльності людей;

V3 продукти праці, які надходять для особистого споживання населенням;

V4 немає правильної відповіді.

Q3 За речовою ознакою економічні блага поділяються на:

V1 матеріальні та нематеріальні;

V2 виробничі та споживчі;

V3 матеріальні, нематеріальні, виробничі та споживчі;

V4 немає правильної відповіді.

Q4 У залежності від функціонального призначення в суспільному виробництві економічні блага поділяються на:

- V1 виробничі та споживчі;
- V2 внутрішні та зовнішні;
- V3 матеріальні та нематеріальні;
- V4 немає правильної відповіді.

Q5 У залежності від характеру споживання економічні блага поділяються на:

- V1 приватні та суспільні;
- V2 внутрішні та зовнішні;
- V3 матеріальні та нематеріальні;
- V4 немає правильної відповіді.

Q6 Економічні ресурси – це:

V1 частина потреб суспільства, необхідна для збереження, життєдіяльності та розвитку суб'єктів (учасників) економіки;

V2 фактори виробництва, які використовуються в процесі створення продукції;

V3 з одного боку, це частина потреб суспільства, необхідна для збереження, життєдіяльності та розвитку суб'єктів (учасників) економіки; а з іншого боку, це фактори виробництва, які використовуються в процесі створення продукції;

V4 немає правильної відповіді.

Q7 До економічних ресурсів належать:

- V1 природні ресурси;
- V2 трудові ресурси; підприємницька здатність;
- V3 капітал;
- V4 всі відповіді правильні.

Q8 Основною метою створення підприємства є:

- V1 максимізація прибутку;
- V2 реалізація інтересів суспільства;
- V3 максимізація корисності продукції;
- V4 отримання прибутку та задоволення потреб споживачів.

Q9 Економічна ефективність – це:

V1 результативність економічної діяльності, яка характеризується відношенням отриманого економічного ефекту до витрат ресурсів, які були витрачені для його отримання;

V2 співвідношення отриманого соціального ефекту та витрат, які сприяють його досягненню;

V3 по-перше, це результативність економічної діяльності, яка характеризується відношенням отриманого економічного ефекту до витрат ресурсів, які були витрачені для його отримання; по-друге, це співвідношення отриманого соціального ефекту та витрат, які сприяють його досягненню;

V4 немає правильної відповіді.

Q10 Соціальна ефективність – це:

V1 результативність економічної діяльності, яка характеризується відношенням отриманого економічного ефекту до витрат ресурсів, які були витрачені для його отримання;

V2 співвідношення отриманого соціального ефекту та витрат, які сприяють його досягненню;

V3 по-перше, це результативність економічної діяльності, яка характеризується відношенням отриманого економічного ефекту до витрат ресурсів, які були витрачені для його отримання; по-друге, це співвідношення отриманого соціального ефекту та витрат, які сприяють його досягненню;

V4 немає правильної відповіді.

ТЕМА 4. ВЛАСНІСТЬ: СУТНІСТЬ ТА ФОРМИ. ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕРЕСИ

4.1 Поняття «власність». Об'єкти та суб'єкти власності.

4.2 Право власності. Основні форми власності в Україні.

4.3 Трансформація відносин власності в Україні.

Література [1, 4, 7, 9, 13–15, 16–24, 26–30, 34].

Питання до самоконтролю

- 1 Розкрийте сутність поняття власності і визначте основні об'єкти та суб'єкти відносин власності.
- 2 Визначте зміст поняття і складові права власності.
- 3 Назвіть основні умови для виникнення та припинення права власності.
- 4 Визначте сутність і основні види економічних інтересів.
- 5 Охарактеризуйте основні етапи трансформації відносин власності в Україні.

Тести

Q1 Власність як економічна категорія відображає:

V1 констатацію відносин власності за допомогою особливих юридичних норм, правил та процедур;

V2 відносини власності, які виникають між людьми в процесі суспільного виробництва;

V3 з одного боку, констатацію відносин власності за допомогою особливих юридичних норм, правил та процедур; з іншого боку, відносини власності, які виникають між людьми в процесі суспільного виробництва;

V4 немає правильної відповіді.

Q2 Об'єктами власності є:

V1 фізичні особи, юридичні особи, держава;

V2 природні ресурси; будівлі, споруди, обладнання; цінні папери, грошові кошти, результати інтелектуальної праці;

V3 природні ресурси; будівлі та споруди; держава;

V4 немає правильної відповіді.

Q3 Суб'єктами власності є:

V1 фізичні особи, юридичні особи, держава;

V2 природні ресурси; будівлі, споруди, обладнання; цінні папери, грошові кошти, результати інтелектуальної праці;

V3 природні ресурси; будівлі та споруди; держава;

V4 немає правильної відповіді.

Q4 Назвіть основні складові права власності:

V1 володіння, користування, розпорядження;

V2 володіння та користування;

V3 користування та розпорядження;

V4 немає правильної відповіді.

Q5 Економічні інтереси – це:

V1 відповідність результатів економічної діяльності соціальним цілям суспільства;

V2 обумовлені відносинами власності мотиви та стимули економічної діяльності, направлені на задоволення потреб суспільства;

V3 досягнення максимальних результатів при мінімальних затратах;

V4 немає правильної відповіді.

Q6 Існують такі види економічних інтересів:

V1 особисті;

V2 колективні;

V3 суспільні;

V4 всі відповіді правильні.

Q7 У ринкових умовах господарювання можлива трансформація відносин власності в результаті здійснення ... :

V1 виключно націоналізації;

V2 виключно приватизації;

V3 націоналізації або приватизації;

V4 немає правильної відповіді

Q8 Націоналізація – це:

V1 передача об'єктів державної власності іншим суб'єктам економіки (громадянам, підприємствам, організаціям);

V2 процес перетворення приватної власності в державну;

V3 змішана власність, заснована на поєднанні різних форм власності;

V4 немає правильної відповіді.

Q9 Приватизація – це:

V1 передача об'єктів державної власності іншим суб'єктам економіки (громадянам, підприємствам, організаціям);

V2 процес перетворення приватної власності в державну;

V3 змішана власність, заснована на поєднанні різних форм власності;

V4 немає правильної відповіді.

Q10 Для соціально-орієнтованої економіки характерним є таке:

V1 зосередження уваги на задоволенні виключно особистих інтересів, які виступають головним стимулом ведення економічної діяльності;

V2 зосередження уваги на задоволенні колективних і суспільних інтересів;

V3 зосередження уваги на задоволенні як особистих, так і колективних та суспільних інтересів;

V4 немає правильної відповіді.

ТЕМА 5. СОЦІАЛЬНЕ РИНКОВЕ ГОСПОДАРСТВО

5.1 Суспільне господарство і його форми.

5.2 Поняття ринку, його основні функції та структура.

5.3 Особливості формування ринкової інфраструктури.

5.4 Поняття та характерні ознаки соціально орієнтованої ринкової економіки.

Література [16–24, 31, 33–34].

Питання до самоконтролю

1 Розкрийте сутність поняття «суспільне господарство» і визначте його основні форми.

2 Визначте зміст поняття і основні види ринку.

3 Охарактеризуйте основні функції, які виконує ринок у процесі регулювання економічних відносин.

4 Визначте сутність та елементи ринкової інфраструктури.

5 Назвіть характерні ознаки соціально-орієнтованої ринкової економіки.

Тести

Q1 Суспільне господарство – це:

V1 певний спосіб організації господарської діяльності;

V2 різновид натурального господарства;

V3 різновид товарного господарства;

V4 немає правильної відповіді.

Q2 Натуральне господарство – це:

V1 спосіб організації господарської діяльності, при якому продукція створюється як для внутрішньогосподарського споживання, так і для обміну шляхом купівлі-продажу;

V2 суспільна форма організації господарства, при якій продукти виробляються виключно для внутрішньогосподарського споживання;

V3 форма організації економіки, при якій основна частина благ створюється для обміну шляхом купівлі-продажу;

V4 немає правильної відповіді.

Q3 Товарне господарство – це:

V1 спосіб організації господарської діяльності, при якому основна частина благ створюється для внутрішньогосподарського споживання;

V2 суспільна форма організації господарства, при якій продукти виробляються виключно для внутрішньогосподарського споживання;

V3 форма організації економіки, при якій основна частина благ створюється для обміну шляхом купівлі-продажу;

V4 немає правильної відповіді.

Q4 Суспільний поділ праці – це:

V1 відокремлення різних видів економічної діяльності;

V2 суспільна форма організації господарства, при якій продукти виробляються виключно для внутрішньогосподарського споживання;

V3 форма організації економіки, при якій основна частина благ створюється для обміну шляхом купівлі-продажу;

V4 немає правильної відповіді.

Q5 Економічна відособленість товаровиробників передбачає:

V1 наявність економічної свободи – можливості обирати сферу господарської діяльності;

V2 реалізовувати право власності на створений продукт і фактори виробництва;

V3 нести певну відповідальність перед споживачами, державою та іншими учасниками угод;

V4 всі відповіді правильні.

Q6 Ринок – це:

V1 сфера обміну всередині країни та між країнами, яка пов'язує між собою виробників та споживачів продукції;

V2 сукупність економічних відносин виробництва та обміну економічних благ за допомогою грошей;

V3 з одного боку, це сфера обміну всередині країни та між країнами, яка пов'язує між собою виробників та споживачів продукції, з іншого боку, це сукупність економічних відносин виробництва та обміну економічних благ за допомогою грошей;

V4 немає правильної відповіді.

Q7 Виділіть основні функції ринку:

V1 інформаційна, посередницька, соціальна;

V2 ціноутворююча, регулююча;

V3 стимулююча, контролююча;

V4 всі відповіді правильні.

Q8 Інфраструктура ринку – це:

V1 певний спосіб організації господарської діяльності людей;

V2 сукупність економічних відносин виробництва та обміну економічних благ за допомогою грошей;

V3 складові частини загального устрою економічного або політичного життя, які мають підпорядкований, допоміжний

характер та забезпечують нормальну діяльність економічної та політичної систем в цілому;

V4 сукупність пов'язаних між собою інститутів, які діють в межах особливих ринків та виконують певні функції щодо забезпечення нормального режиму їх функціонування.

Q9 До основних елементів інфраструктури ринку належать:

V1 біржі, банки, страхові компанії, юридичні контори, інформаційні центри, рекламні агентства;

V2 аукціони, ярмарки, підприємства оптової та роздрібною торгівлі, посередницькі фірми, торгові палати;

V3 консалтингові підприємства, аудиторські компанії, податкові інспекції, система освіти;

V4 всі відповіді правильні.

Q10 Соціальне ринкове господарство – це:

V1 форма організації економіки, заснована на соціалізованому товарному виробництві, яка забезпечує взаємодію між виробництвом та споживанням на основі застосування як ринкового механізму, так і важелів державного регулювання економіки, суспільних інститутів, гарантуючи соціально-економічну стабільність в суспільстві;

V2 суспільна форма організації економіки, яка заснована на товарному виробництві та забезпечує взаємодію між виробництвом та споживанням за рахунок ринку;

V3 найбільш розвинена форма регулярно функціонуючого оптового ринку масових замінних товарів, які продаються за стандартами чи зразками, ринку цінних паперів, іноземної валюти чи здійснення посередництва при наймі робочої сили;

V4 всі відповіді правильні.

ТЕМА 6. СУЧАСНЕ РИНКОВЕ ГОСПОДАРСТВО ЯК СИНТЕЗ КОМЕРЦІЙНОГО ТА НЕКОМЕРЦІЙНОГО СЕКТОРІВ

6.1 Юридична особа як суб'єкт економіки.

6.2 Організаційно-правові форми створення та особливості діяльності підприємницьких товариств.

6.3 Особливості створення непідприємницьких товариств.

Література [1, 2, 4–5, 8, 12, 15, 16–24].

Питання до самоконтролю

- 1 Визначте типи товариств і назвіть їх основні відмінності.
- 2 Охарактеризуйте основні види господарських товариств.
- 3 Розкрийте сутність акціонерного товариства і визначте, в яких організаційно-правових формах воно може бути створене.
- 4 Визначте особливості створення непідприємницьких товариств і їх основні різновиди.
- 5 Розкрийте зміст і особливості створення товарної біржі. Наведіть приклади товарних бірж, які функціонують в Україні.

Тести

Q1 Сучасне ринкове господарство являє собою ... :

V1 сукупність юридичних осіб, які мають за основну мету отримання прибутку;

V2 синтез комерційного та некомерційного секторів, заснований на оптимальному поєднанні матеріальних та соціальних цінностей, ринкових та неринкових методів господарювання;

V3 організація, яка має у власності, господарському відомі чи оперативному управлінні відокремлене майно та відповідає за своїми зобов'язаннями цим майном;

V4 немає правильної відповіді.

Q2 Комерційний (підприємницький) сектор економіки являє собою ... :

V1 сукупність юридичних осіб, створених з метою отримання прибутку і наступного його розподілу між учасниками;

V2 синтез комерційного та некомерційного секторів, заснований на оптимальному поєднанні матеріальних та соціальних цінностей, ринкових та неринкових методів господарювання;

V3 організація, яка має у власності, господарському відомі чи оперативному управлінні відокремлене майно та відповідає за своїми зобов'язаннями цим майном;

V4 немає правильної відповіді.

Q3 Визначте, в яких організаційно-правових формах може бути створена комерційна організація:

V1 господарське товариство;

V2 виробничий кооператив;

V3 сільськогосподарський кооператив;

V4 всі відповіді правильні.

Q4 Товариства, які не мають на меті отримання прибутку для його наступного розподілу між учасникам, отримали назву:

V1 підприємницьких товариств;

V2 господарських товариств;

V3 непідприємницьких товариств;

V4 немає правильної відповіді.

Q5 Визначте, в яких організаційно-правових формах може бути створено господарське товариство:

V1 товариство з обмеженою або додатковою відповідальністю;

V2 повне товариство;

V3 акціонерне товариство;

V4 всі відповіді правильні.

Q6 Акціонерне товариство являє собою ... :

V1 товариство, статутний капітал якого поділений на частки певних розмірів і яке несе відповідальність за своїми зобов'язаннями власним майном, а в разі його недостатності

учасники цього товариства несуть додаткову солідарну відповідальність у визначеному установчими документами однаково кратному розмірі до вкладу кожного з учасників;

V2 товариство, уставний капітал якого розділений на певне число акцій, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, у межах вартості належних їм акцій;

V3 добровільне об'єднання громадян на основі членства для спільної виробничої та іншої господарської діяльності, заснованої на їхній особистій трудовій чи іншій участі та об'єднання її учасниками майнових пайових внесків;

V4 немає правильної відповіді.

Q7 Законодавчо закріплено можливість створення таких типів акціонерних товариств ...:

V1 асоціація та корпорація;

V2 публічні та приватні товариства;

V3 консорціум та концерн;

V4 повне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю.

Q8 Надайте визначення асоціації як типу об'єднання підприємств:

V1 договірне об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися, з делегуванням ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління новоствореного об'єднання;

V2 тимчасове статутне об'єднання підприємств для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети;

V3 договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, шляхом централізації виробничих та управлінських функцій, розвитку спеціалізації і кооперації виробництва, організації спільних виробництв на основі об'єднання фінансових та матеріальних ресурсів для задоволення господарських потреб учасників;

V4 немає правильної відповіді.

Q9 Надайте визначення корпорації як типу об'єднання підприємств:

V1 договірне об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися, з делегуванням ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління новоствореного об'єднання;

V2 тимчасове статутне об'єднання підприємств для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети;

V3 договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, шляхом централізації виробничих та управлінських функцій, розвитку спеціалізації і кооперації виробництва, організації спільних виробництв на основі об'єднання фінансових та матеріальних ресурсів для задоволення господарських потреб учасників;

V4 немає правильної відповіді.

Q10 Товарна біржа як різновид непідприємницького товариства – це ...:

V1 особливий суб'єкт господарювання, який надає послуги в укладенні біржових угод, виявленні попиту і пропонування на товари, товарних цін, вивчає, упорядковує товарообіг і сприяє пов'язаним з ним торговельним операціям;

V2 недержавна організація, головною метою якої є благодійна діяльність в інтересах суспільства або окремих категорій осіб;

V3 добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших інтересів;

V4 немає правильної відповіді.

ТЕМА 7. КОНКУРЕНТНИЙ ПОРЯДОК

7.1 Форми та методи конкурентної боротьби.

7.2. Особливості виникнення монополій. Монополії і конкуренція.

7.3 Становлення та розвиток конкурентного порядку у світі. Антимонопольне законодавство України.

Література [1, 4, 10, 16–24, 33–34].

Питання до самоконтролю

1 Розкрийте зміст поняття «конкуренція» і визначте її основні типи та форми реалізації.

2 Охарактеризуйте особливості виникнення монополій.

3 Визначте сутність концентрації виробництва і основні форми її практичної реалізації.

4 Розкрийте зміст поняття «конгломерат». Наведіть приклади конгломератів, які функціонують в Україні.

5 Охарактеризуйте особливості становлення і розвитку антимонопольного законодавства в Україні.

Тести

Q1 Конкуренція являє собою ... :

V1 виключне право, яке надається державі, підприємству, організації чи фізичній особі на здійснення будь-якої діяльності;

V2 змагання між товаровиробниками за найбільш вигідні сфери застосування капіталу, ринку збуту, джерела сировини;

V3 процес розподілу прибутку між учасниками;

V4 немає правильної відповіді.

Q2 Залежно від умов конкуренції виділяють такі форми конкуренції:

V1 внутрішньогалузева та міжгалузева;

V2 досконала, недосконала та монополістична;

V3 цінова, нецінова, добросовісна та недобросовісна;

V4 немає правильної відповіді.

Q3 Досконала конкуренція – це:

V1 суперництво між підприємцями, які вклали свої кошти в галузі, що випускають різні види продукції;

V2 характеристика ринку, на якому є значна кількість фірм, що пропонують однорідну стандартну продукцію;

V3 положення на ринку, при якому можливі обмеження підприємницької діяльності, економічної свободи;

V4 ситуація на ринку, коли багато фірм продають диференційовану продукцію.

Q4 Монополія являє собою ... :

V1 виключне право, яке надається державі, юридичній чи фізичній особі на здійснення будь-якої діяльності;

V2 змагання між товаровиробниками за найбільш вигідні сфери застосування капіталу, ринку збуту, джерела сировини;

V3 великі компанії або їх об'єднання, які займають домінуюче положення на ринку певної продукції і формують умови доступу до нього споживачів;

V4 з одного боку, це виключне право, яке надається державі, юридичній чи фізичній особі на здійснення будь-якої діяльності, а з іншого боку, це великі компанії або їх об'єднання, які займають домінуюче положення на ринку певної продукції і формують умови доступу до нього споживачів.

Q5 Залежно від особливостей виникнення виділяють такі види монополій:

V1 природна, штучна та випадкова;

V2 національна та транснаціональна;

V3 абсолютна монополія та монопсонія;

V4 немає правильної відповіді.

Q6 Досконала конкуренція характеризується такими ознаками:

V1 легкість входу підприємств у галузь; рівні можливості покупців і продавців у доступі до інформації про стан ринку; розмір підприємств, величина їх продукції; інші причини, які не дозволяють хоча б одному з них впливати на ринкову ціну;

V2 ускладнення входу на ринок; обмеження доступу до інформації; окремі суб'єкти мають можливість впливати на масштаби виробництва і рівень цін завдяки продажу диференційованої (а в деяких випадках і унікальної) продукції;

V3 досить велика кількість продавців і покупців; вхід на ринок і вихід з нього, як правило, не викликають труднощів; суперництво між виробниками ведеться в основному на базі якісних характеристик продукції; існування відмінностей в якості, зовнішньому вигляді та інших властивостях продукції, виробленої різними фірмами, що робить продукцію унікальною, хоча і взаємозамінною;

V4 немає правильної відповіді.

Q7 Передумовою виникнення монополії може бути:

V1 змова між малими підприємствами;

V2 концентрація виробництва;

V3 децентралізація капіталу;

V4 немає правильної відповіді.

Q8 Концентрація виробництва може здійснюватися за такими напрямками:

V1 горизонтальна інтеграція;

V2 вертикальна інтеграція;

V3 багатогалузева диверсифікація;

V4 всі відповіді правильні.

Q9 Надайте визначення поняття концерну як однієї з форм створення та функціонування монополій:

V1 це одна з форм монополістичного союзу, що об'єднує підприємства, які належать до різних галузей економіки і не пов'язані прямою виробничою кооперацією;

V2 це об'єднання, в якому підприємства, що входять до його складу, втратили свою виробничу і комерційну самостійність, а управління їх діяльністю ведеться з єдиного центру;

V3 це об'єднання підприємств однієї або різних галузей, які пов'язані технологічним процесом шляхом встановлення єдиного фінансового контролю над ними через купівлю їх акцій, систему участі (формально підприємства залишаються самостійними);

V4 немає правильної відповіді.

- Q10 Конкурентний порядок – це ознака, яка властива:
V1 класичному капіталізму;
V2 плановій економіці;
V3 соціальній ринковій економіці;
V4 немає правильної відповіді.

ТЕМА 8. ДЕРЖАВА ТА ЕКОНОМІКА. РОЛЬ ДЕРЖАВИ В РЕГУЛЮВАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

8.1 Держава як суб'єкт економіки.

8.2 Особливості державного регулювання економіки України.

8.3 Еволюція системи державної підтримки розвитку суб'єктів підприємництва в Україні.

Література [1, 4, 11, 15, 16–24, 29, 34]

Питання до самоконтролю

- 1 Охарактеризуйте роль держави в ринковій економіці.
- 2 Розкрийте зміст поняття державного регулювання економіки і визначте основні напрями його здійснення.
- 3 Вкажіть, на вирішення яких завдань спрямована структурно-галузева політика держави.
- 4 Перелічіть засоби та важелі державного регулювання економічних процесів і охарактеризуйте основні з них.
- 5 Визначте, які інструменти використовуються державою для підтримки суб'єктів малого та середнього бізнесу в Україні?

Тести

Q1 Для соціально-орієнтованої ринкової економіки характерним є використання таких механізмів регулювання економічних відносин:

- V1 конкуренція та ринкові методи регулювання;
V2 держава та державне регулювання;

V3 оптимальне використання як ринкових важелів, так і механізмів державного регулювання економіки;

V4 немає правильної відповіді.

Q2 Державне регулювання економіки являє собою систему важелів впливу держави на соціально-економічні процеси з метою досягнення таких цілей:

V1 створення умов для функціонування ринкового механізму і забезпечення стійких темпів економічного зростання;

V2 регулювання структурних змін в економіці, викликаних потребами науково-технічної революції;

V3 забезпечення повної зайнятості, справедливого розподілу доходів, соціальної стабільності та соціального прогресу, вирішення екологічних проблем;

V4 всі відповіді правильні.

Q3 Оберіть економічно правильне твердження:

V1 держава здійснює виключно довгострокову економічну і соціальну політику, спрямовану на реалізацію та оптимальне узгодження інтересів суб'єктів господарювання і споживачів, різних суспільних верств і населення в цілому;

V2 держава здійснює виключно поточну економічну і соціальну політику, спрямовану на реалізацію та оптимальне узгодження інтересів суб'єктів господарювання і споживачів, різних суспільних верств і населення в цілому;

V3 держава здійснює довгострокову та поточну економічну і соціальну політику, спрямовану на реалізацію та оптимальне узгодження інтересів суб'єктів господарювання і споживачів, різних суспільних верств і населення в цілому;

V4 немає правильної відповіді.

Q4 Економічна стратегія держави являє собою:

V1 обраний державою курс соціальної політики, розрахований на тривалу перспективу і спрямований на вирішення соціальних завдань;

V2 обраний державою курс економічної політики, розрахований на тривалу перспективу і спрямований на вирішення масштабних економічних та соціальних завдань;

V3 сукупність найближчих цілей, завдань, засобів і способів їх досягнення для реалізації стратегічного курсу економічної політики в конкретних умовах, що складаються в поточному періоді розвитку економіки;

V4 немає правильної відповіді.

Q5 Поточна або тактична економічна політика держави являє собою:

V1 обраний державою курс соціальної політики, розрахований на тривалу перспективу і спрямований на вирішення соціальних завдань;

V2 обраний державою курс економічної політики, розрахований на тривалу перспективу і спрямований на вирішення масштабних економічних та соціальних завдань;

V3 сукупність найближчих цілей, завдань, засобів і способів їх досягнення для реалізації стратегічного курсу економічної політики в конкретних умовах, що складаються в поточному періоді розвитку економіки;

V4 немає правильної відповіді

Q6 Структурно-галузева політика держави спрямована на вирішення таких завдань:

V1 створення суб'єктам господарювання необхідних умов для залучення і концентрації коштів на потреби розширеного відтворення основних засобів виробництва, а також забезпечення ефективного і відповідального використання цих коштів та здійснення контролю за ним;

V2 створення суб'єктам господарювання найбільш сприятливих та рівноцінних умов забезпечення процесу простого відтворення основних виробничих і невиробничих фондів переважно на якісно новій техніко-технологічній основі;

V3 створення оптимального конкурентного середовища діяльності суб'єктів господарювання, забезпечення їх взаємодії на умовах недопущення проявів дискримінації одних суб'єктів іншими;

V4 здійснення державою прогресивних змін у структурі економіки, удосконалення міжгалузевих та внутрішньогалузевих

пропорцій, стимулювання розвитку галузей, які визначають науково-технічний прогрес, забезпечують конкурентоспроможність вітчизняної продукції та зростання рівня життя населення.

Q7 Інвестиційна політика держави спрямована на вирішення таких завдань:

V1 створення суб'єктам господарювання необхідних умов для залучення і концентрації коштів на потреби розширеного відтворення основних засобів виробництва, а також забезпечення ефективного і відповідального використання цих коштів та здійснення контролю за ним;

V2 оптимізацію та раціоналізацію формування і використання державних фінансових ресурсів, підвищення ефективності державних інвестицій у економіку, узгодження загальнодержавних і місцевих інтересів, регулювання державного боргу та забезпечення соціальної справедливості при перерозподілі національного доходу;

V3 створення оптимального конкурентного середовища діяльності суб'єктів господарювання, забезпечення їх взаємодії на умовах недопущення проявів дискримінації одних суб'єктів іншими;

V4 здійснення державою прогресивних змін у структурі економіки, удосконалення міжгалузевих та внутрішньогалузевих пропорцій, стимулювання розвитку галузей, які визначають науково-технічний прогрес, забезпечують конкурентоспроможність вітчизняної продукції та зростання рівня життя населення.

Q8 Антимонопольно-конкурентна політика держави спрямована на вирішення таких завдань:

V1 створення суб'єктам господарювання необхідних умов для залучення і концентрації коштів на потреби розширеного відтворення основних засобів виробництва, а також забезпечення ефективного і відповідального використання цих коштів та здійснення контролю за ним;

V2 оптимізацію та раціоналізацію формування і використання державних фінансових ресурсів, підвищення ефективності державних інвестицій у економіку, узгодження

загальнодержавних і місцевих інтересів, регулювання державного боргу та забезпечення соціальної справедливості при перерозподілі національного доходу;

V3 створення оптимального конкурентного середовища діяльності суб'єктів господарювання, забезпечення їх взаємодії на умовах недопущення проявів дискримінації одних суб'єктів іншими;

V4 здійснення державою прогресивних змін у структурі економіки, удосконалення міжгалузевих та внутрішньогалузевих пропорцій, стимулювання розвитку галузей, які визначають науково-технічний прогрес, забезпечують конкурентоспроможність вітчизняної продукції та зростання рівня життя населення.

Q9 Бюджетна політика держави спрямована на вирішення таких завдань:

V1 створення суб'єктам господарювання необхідних умов для залучення і концентрації коштів на потреби розширеного відтворення основних засобів виробництва, а також забезпечення ефективного і відповідального використання цих коштів та здійснення контролю за ним;

V2 оптимізацію та раціоналізацію формування і використання державних фінансових ресурсів, підвищення ефективності державних інвестицій у економіку, узгодження загальнодержавних і місцевих інтересів, регулювання державного боргу та забезпечення соціальної справедливості при перерозподілі національного доходу;

V3 створення оптимального конкурентного середовища діяльності суб'єктів господарювання, забезпечення їх взаємодії на умовах недопущення проявів дискримінації одних суб'єктів іншими;

V4 на здійснення державою прогресивних змін у структурі економіки, удосконалення міжгалузевих та внутрішньогалузевих пропорцій, стимулювання розвитку галузей, які визначають науково-технічний прогрес, забезпечують конкурентоспроможність вітчизняної продукції та зростання рівня життя населення.

Q10 Соціальна політика держави спрямована на вирішення наступних завдань:

V1 забезпечення захисту прав споживачів, регулювання заробітної плати і доходів населення, зайнятості, соціального захисту та соціального забезпечення;

V2 оптимізацію та раціоналізацію формування і використання державних фінансових ресурсів, підвищення ефективності державних інвестицій у економіку, узгодження загальнодержавних і місцевих інтересів, регулювання державного боргу та забезпечення соціальної справедливості при перерозподілі національного доходу;

V3 створення оптимального конкурентного середовища діяльності суб'єктів господарювання, забезпечення їх взаємодії на умовах недопущення проявів дискримінації одних суб'єктів іншими;

V4 на здійснення державою прогресивних змін у структурі економіки, удосконалення міжгалузевих та внутрішньогалузевих пропорцій, стимулювання розвитку галузей, які визначають науково-технічний прогрес, забезпечують конкурентоспроможність вітчизняної продукції та зростання рівня життя населення.

ТЕМА 9. ЗАЙНЯТІСТЬ ТА БЕЗРОБІТТЯ

9.1 Сутність та складові поняття робочої сили. Зайнятість і безробіття в Україні.

9.2 Державне регулювання ринку праці в Україні.

Література [1, 3–4, 6, 15, 16–24, 25, 34].

Питання до самоконтролю

1 Розкрийте сутність понять «праця» і «право громадян України на працю».

2 Охарактеризуйте зміст поняття та складові робочої сили.

3 Визначте, які категорії населення належать до зайнятих та безробітних?

4 Розкрийте відмінності повної, неповної та продуктивної зайнятості.

5 Охарактеризуйте динаміку рівня зайнятості та безробіття в Україні протягом останніх п'яти років.

Тести

Q1 У загальному вигляді праця являє собою:

V1 не заборонену законодавством діяльність осіб, пов'язану із задоволенням їх особистих та суспільних потреб з метою одержання доходу (заробітної плати), а також діяльність членів однієї сім'ї, які здійснюють господарську діяльність або працюють у суб'єктів господарювання, заснованих на їх власності, у тому числі безоплатно;

V2 право на одержання роботи з оплатою праці не нижче встановленого державою мінімального розміру, – включаючи право на вільний вибір професії, роду занять і роботи, забезпечується державою;

V3 цілеспрямовану діяльність людей зі створення економічних благ, необхідних для задоволення потреб окремої людини, підприємств або суспільства в цілому;

V4 немає правильної відповіді.

Q2 Право громадян України на працю – це:

V1 не заборонена законодавством діяльність осіб, пов'язана із задоволенням їх особистих та суспільних потреб з метою одержання доходу (заробітної плати), а також діяльність членів однієї сім'ї, які здійснюють господарську діяльність або працюють у суб'єктів господарювання, заснованих на їх власності, у тому числі безоплатно;

V2 право на одержання роботи з оплатою праці не нижче встановленого державою мінімального розміру, – включаючи право на вільний вибір професії, роду занять і роботи, забезпечується державою;

V3 цілеспрямована діяльність людей зі створення економічних благ, необхідних для задоволення потреб окремої людини, підприємств або суспільства в цілому;

V4 немає правильної відповіді.

Q3 Надайте визначення поняття «зайнятість»:

V1 не заборонена законодавством діяльність осіб, пов'язана із задоволенням їх особистих та суспільних потреб з метою одержання доходу (заробітної плати), а також діяльність членів однієї сім'ї, які здійснюють господарську діяльність або працюють у суб'єктів господарювання, заснованих на їх власності, у тому числі безоплатно;

V2 право на одержання роботи з оплатою праці не нижче встановленого державою мінімального розміру, – включаючи право на вільний вибір професії, роду занять і роботи, забезпечується державою;

V3 цілеспрямована діяльність людей зі створення економічних благ, необхідних для задоволення потреб окремої людини, підприємств або суспільства в цілому;

V4 немає правильної відповіді.

Q4 Надайте визначення поняття «безробіття»:

V1 не заборонена законодавством діяльність осіб, пов'язана із задоволенням їх особистих та суспільних потреб з метою одержання доходу (заробітної плати), а також діяльність членів однієї сім'ї, які здійснюють господарську діяльність або працюють у суб'єктів господарювання, заснованих на їх власності, у тому числі безоплатно;

V2 соціально-економічне явище, за якого частина осіб не має змоги реалізувати своє право на працю та отримання заробітної плати (винагороди) як джерела існування;

V3 цілеспрямована діяльність людей зі створення економічних благ, необхідних для задоволення потреб окремої людини, підприємств або суспільства в цілому;

V4 немає правильної відповіді.

Q5 Охарактеризуйте таку економічну категорію, як «зайняті»:

V1 особа віком від 15 до 70 років, яка через відсутність роботи не має заробітку або інших передбачених законодавством доходів як джерела існування, готова та здатна приступити до роботи;

V2 особи віком 15 років і старше, які впродовж звітнього періоду не належали ні до зайнятого, ні до безробітного населення;

V3 особи віком 15 років і старше, які працювали впродовж звітнього періоду хоча б одну годину за наймом за винагороду; працювали безкоштовно на підприємстві, у власній справі, що належить одному з членів домогосподарства, або в особистому селянському господарстві; були тимчасово відсутні на роботі, тобто формально мали робоче місце, власну справу, але не працювали впродовж обстежуваного періоду з певних причин;

V4 немає правильної відповіді.

Q6 Охарактеризуйте таку економічну категорію як «безробітні»:

V1 особи віком від 15 до 70 років, які через відсутність роботи не мали заробітку або інших передбачених законодавством доходів як джерела існування, готові та здатні приступити до роботи;

V2 особи віком 15 років і старше, які впродовж звітнього періоду не належали ні до зайнятого, ні до безробітного населення;

V3 особи віком 15 років і старше, які працювали впродовж звітнього періоду хоча б одну годину за наймом за винагороду; працювали безкоштовно на підприємстві, у власній справі, що належить одному з членів домогосподарства, або в особистому селянському господарстві; були тимчасово відсутні на роботі, тобто формально мали робоче місце, власну справу, але не працювали впродовж обстежуваного періоду з певних причин;

V4 немає правильної відповіді.

Q7 До осіб, які не входять до складу робочої сили, належать:

V1 особи віком від 15 до 70 років, які через відсутність роботи не мали заробітку або інших передбачених законодавством доходів як джерела існування, готові та здатні приступити до роботи;

V2 особи віком 15 років і старше, які впродовж звітнього періоду не належали ні до зайнятого, ні до безробітного населення;

V3 особи віком 15 років і старше, які працювали впродовж звітного періоду хоча б одну годину за наймом за винагороду; працювали безкоштовно на підприємстві, у власній справі, що належить одному з членів домогосподарства, або в особистому селянському господарстві; були тимчасово відсутні на роботі, тобто формально мали робоче місце, власну справу, але не працювали впродовж обстежуваного періоду з певних причин;

V4 немає правильної відповіді.

Q8 Повна зайнятість – це:

V1 зайнятість працівника на умовах робочого часу, що менший від норми часу, передбаченої законодавством, і може встановлюватися за договором між працівником і роботодавцем з оплатою праці пропорційно відпрацьованому часу або залежно від виробітку;

V2 зайнятість, що дає змогу забезпечити ефективне суспільне виробництво та задовольнити потреби працівника на рівні не менше встановлених законодавством гарантій;

V3 зайнятість працівника за нормою робочого часу, передбаченою згідно із законодавством, колективним або трудовим договором;

V4 немає правильної відповіді.

Q9 Продуктивна зайнятість – це ...:

V1 зайнятість працівника на умовах робочого часу, що менший від норми часу, передбаченої законодавством, і може встановлюватися за договором між працівником і роботодавцем з оплатою праці пропорційно відпрацьованому часу або залежно від виробітку;

V2 зайнятість, що дає змогу забезпечити ефективне суспільне виробництво та задовольнити потреби працівника на рівні не менше встановлених законодавством гарантій;

V3 зайнятість працівника за нормою робочого часу, передбаченою згідно із законодавством, колективним або трудовим договором;

V4 немає правильної відповіді.

Q10 Неповна зайнятість – це:

V1 зайнятість працівника на умовах робочого часу, що менший від норми часу, передбаченої законодавством, і може встановлюватися за договором між працівником і роботодавцем з оплатою праці пропорційно відпрацьованому часу або залежно від виробітку;

V2 зайнятість, що дає змогу забезпечити ефективне суспільне виробництво та задовольнити потреби працівника на рівні не менше встановлених законодавством гарантій;

V3 зайнятість працівника за нормою робочого часу, передбаченою згідно із законодавством, колективним або трудовим договором;

V4 немає правильної відповіді.

Список літератури

1 Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003. № 436-IV. *Законодавство України: веб-сайт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 28.08.2020).

2 Державний класифікатор України. ДК 002:2004. Класифікація організаційно-правових форм господарювання. *Державна служба статистики України: веб-сайт.* URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.06.2020).

3 Кодекс законів про працю України: Закон України 10.12.1971. № 322-VIII. *Законодавство України: веб-сайт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 15.04.2020).

4 Конституція України: Закон України від 28.06.1996. № 254к/96-ВР. *Законодавство України: веб-сайт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 15.04.2020).

5 Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008. № 514-VI. *Законодавство України: веб-сайт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 28.08.2020).

6 Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012. № 5067-VI. *Законодавство України: веб-сайт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 25.07.2020).

7 Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997. № 280/97-ВР. *Законодавство України: веб-сайт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 28.07.2020).

8 Про палату. *Торгово-промислова палата України: веб-сайт.* URL: <https://ucsi.org.ua/> (дата звернення: 28.04.2020).

9 Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України від 18.01.2018. № 2269-VIII. *Законодавство України: веб-сайт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 25.07.2020).

10 Про природні монополії: Закон України від 20.04.2000. № 1682-III. *Законодавство України: веб-сайт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 28.08.2020).

11 Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012. № 4618-VI. *Законодавство України: веб-сайт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 28.08.2020).

12 Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 28.08.2020).

13 Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21.09.2006. № 185-V. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 22.06.2020).

14 Про Фонд державного майна України: Закон України від 09.12.2011. № 4107-VI. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 22.06.2020).

15 Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003. № 435-IV. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 28.08.2020).

16 Управління бізнесом: підручник / С. В. Панченко, В. Л. Дикань, І. В. Воловельська, В. О. Маслова. Харків: УкрДУЗТ, 2017. 288 с.

17 Забезпечення конкурентоспроможності підприємств: підручник / В. Л. Дикань, Ю. Т. Боровик, О. М. Полякова, Ю. М. Уткіна. Харків: УкрДАЗТ, 2010. 420 с.

18 Дикань В. Л., Єлагін Ю. В., Сухорукова Т. Г. Економіка праці на підприємствах залізничного транспорту: навч. посіб. Харків: УкрДАЗТ, 2012. 345 с.

19 Кабаченко Г. С. Регулювання ринку праці в умовах трансформації структури зайнятості: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07 / Донецький національний університет ім. В. Стуса. Вінниця, 2017. 247 с.

20 Основи бізнесу: навч. посіб. / В. Л. Дикань, І. В. Токмакова, В. О. Овчиннікова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2018. 290 с.

21 Підприємництво: підручник / С. В. Панченко, В. Л. Дикань, О. В. Шраменко та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2018. Ч. 1. Теоретичні основи організації підприємницької діяльності. 241 с.

22 Підприємництво: підручник / С. В. Панченко, В. Л. Дикань, О. В. Шраменко та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2018. Ч. 2. Реалізація підприємницької діяльності у сучасних ринкових умовах. 228 с.

23 Економіка підприємства: учеб. пособ. / В. Л. Дикань, Е.В. Шраменко, Н. В. Якименко. Харьков: УкрГАЗТ, 2012. 278 с.

24 Юрьева Т. В. Социальная экономика: учеб. для студ. вузов, обучающихся по эконом. спец. Москва: Дрофа, 2001. 352 с.

25 Дані щодо кількості зареєстрованих безробітних та надання їм послуг, а також кількості зареєстрованих вакансій. *Державний центр зайнятості: веб-сайт*. URL: <https://www.dcz.gov.ua/> (дата звернення: 22.07.2020).

26 Завершальний етап приватизації в Україні / О. Й. Пасхавер, Л. Т. Верховодова, Т. Є. Воронкова, Н. В. Терещенко; Центр економічного розвитку. Київ: «Міленіум», 2003. 78 с.

27 Звіт про діяльність Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України за 2019 рік. *Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України: веб-сайт*. URL: <https://www.me.gov.ua/> (дата звернення: 28.08.2020).

28 Звіти Фонду. *Фонд державного майна України: веб-сайт*. URL: <http://www.spfu.gov.ua/ua/documents/docs-list/spf-reports.html?page=2&per-page=10> (дата звернення: 25.06.2020).

29 Звітність Державної казначейської служби України. *Державна казначейська служба України: веб-сайт*. URL: <https://www.treasury.gov.ua/> (дата звернення: 22.07.2020).

30 Інформація про об'єкти державної власності. *Фонд державного майна України: веб-сайт*. URL: <http://www.spfu.gov.ua/ua/content/spf-stateproperty-info.html> (дата звернення: 25.06.2020).

31 Підсумки діяльності страхових компаній за 2019 рік. *forinsurer.com: веб-сайт*. URL: <https://forinsurer.com/stat> (дата звернення: 25.04.2020).

32 Стан запасів корисних копалин. *Мінеральні ресурси України: веб-сайт*. URL: <http://minerals-ua.info/stan-zapasiv.php> (дата звернення: 22.04.2020).

33 Статистика Національного банку. *Національний банк України: веб-сайт*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic> (дата звернення: 28.04.2020).

34 Статистична інформація. *Державна служба статистики України: веб-сайт*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 15.04.2020).

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять і самостійної роботи
з дисципліни
«ВСТУП ДО ФАХУ»

Відповідальний за випуск Каличева Н. Є.

Редактор Решетилова В. В.

Підписано до друку 22.06.21 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк. арк. 1,5. Тираж 5. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейербаха, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.